

SUN TZU
SUN PIN

Sztuka wojny

孫
家
兵
法

Wydanie III

zawiera dodatkowo

36 forteli oraz metod podstępu
i zwodzenia przeciwnika

Ponad
210 000
sprzedanych
egzemplarzy!

BESTSELLER ONEPRESS

onepress
POWER

Tytuł oryginału: The Complete Art Of War

Redakcja: Bartosz Oczko na podstawie „Sztuka wojny” w tłumaczeniu Dariusza Bakalarza

Konsultacja sinologiczna: Piotr Plebaniak (36 forteli)

Projekt okładki: Magdalena Stasik

ISBN: 978-83-289-0270-1

Polish edition copyright © 2013, 2014, 2021, 2023 by Helion S.A.

All rights reserved.

Copyright © 1996 by Ralph D. Sawyer

All rights reserved. Printed in the United States of America. No part of this book may be reproduced in any manner whatsoever without written permission except in the case of brief quotations embodied in critical articles and reviews.

First published in the United States by Basic Books, A Subsidiary of Perseus Books L.L.C.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage retrieval system, without permission from the Publisher.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawca dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<https://onepress.pl/user/opinie/ar3vvv>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Helion S.A.

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel. 32 230 98 63

e-mail: onepress@onepress.pl

WWW: <https://onepress.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Printed in Poland.

- Kup książkę
- Poleć książkę
- Oceń książkę

- Księgarnia internetowa
- Lubię to! » Nasza społeczność

Spis treści

Przedmowa

7

SUN TZU   *Sztuka wojny*

1	Wstępna ocena	13
2	Prowadzenie wojny	19
3	Planowanie ofensywy	23
4	Rozmieszczenie wojsk	31
5	Strategiczna siła militarna	37
6	Materia i jej brak	43
7	Walka wojskowa	51
8	Dziewięć zmiennych	57
9	Manewrowanie armią	63
10	Ukształtowanie terenu	71
11	Dziewięć terenów	77
12	Ataki ogniowe	87
13	Zatrudnianie szpiegów	91
14	Dziewięć ukształtowań i dwa pytania	97

SUN PIN   *Metody wojskowe*

1	Pojmanie P'ang Chüana	111
2	Audycja u króla Wei	115
3	Pytania króla Wei	119
4	T'ien Chi pyta o fortyfikacje	127
5	Dobór żołnierzy	133
6	Nocne działania wojenne	137
7	Osiem formacji	143
8	Skarby terenu	149

SZTUKA WOJNY

9	Przygotowanie strategicznej siły	153
10	Charakter armii	159
11	Dobór w praktyce	163
12	Zabijanie oficerów	167
13	Wzmaganie ch'i	171
14	Stanowiska, część I	181
15	Wzmacnianie armii	189
16	Dziesięć sposobów rozmieszczenia	193
17	Dziesięć pytań	201
18	Dowodzenie rozproszonymi oddziałami	209
19	Odróżnianie gościa od gospodarza	211
20	Biegli w sztuce wojny	217
21	Pięć nazw, pięć wyrazów szacunku	221
22	Wady armii	227
23	Prawość wodza	233
24	Cnoty dowódcy	237
25	Kłęski wodza	241
26	Straty wodza	245
27	Miasta męskie i żeńskie	249
28	Pięć kryteriów, dziewięć zagarnięć	255
29	Zwarte i rozproszone	259
30	Konwencjonalne i niekonwencjonalne	265
31	Pięć instrukcji	273
32	Dowodzenie kawalerią	279
33	Atakowanie serca	283
	<i>Trzydzieści sześć forteli</i>	285
	<i>Bibliografia</i>	317
	<i>Przybliżona chronologia okresów dynastycznych</i>	319
	<i>Nizina Chińska i obszary przyległe</i>	320

3

Planowanie ofensywy

謀攻

SUN TZU POWIEDZIAŁ:

Wedle jednej z metod sztuki wojny najlepiej zachować stolicę wroga, bo jej zniszczenie jest gorszym wyjściem. Najlepiej ocalić jego armię, bo jej zniszczenie jest gorszym wyjściem. Najlepiej ocalić jego bataliony, bo ich zniszczenie jest gorszym wyjściem. Najlepiej ocalić jego kompanie, bo ich zniszczenie jest gorszym wyjściem. Najlepiej ocalić jego jednostki, bo ich zniszczenie jest gorszym wyjściem. Dlatego sięgnięcie po sto zwycięstw w stu bitwach nie jest szczytem doskonałości. Prawdziwym szczytem doskonałości jest pokonanie armii wroga bez podejmowania walki.

Dlatego najwyższą formą realizacji sztuki wojennej jest udaremnianie planów przeciwnika, niższą — rozbijanie jego sojuszy, jeszcze niższą — atakowanie jego armii, a najniższą — szturmowanie ufortyfikowanych miast.

Szturm na ufortyfikowane miasta można przypuścić tylko wtedy, gdy jest to nieuniknione. Na przygotowywanie wszelkich maszyn i sprzętu oblężniczego potrzeba trzech miesięcy. Budowa szańców zajmuje kolejne trzy miesiące. Jeżeli generał nie okiełzna swojej niecierpliwości i rozpocznie bezmyślne oblężenie z ludźmi wspinającymi się na mury niczym mrówki, straci jedną trzecią żołnierzy i oficerów, a miasta i tak nie zdobędzie. Takie są katastrofalne skutki szturmowania ufortyfikowanych miast.

A zatem kto doskonali się w sztuce wojny, pokonuje obce armie bez wydawania bitwy, zajmuje ufortyfikowane miasta bez szturmowania ich i niszczy kraj wroga bez przedłużających się walk. Musi walczyć z wszystkimi pod Niebem, stawiając sobie za najwyższy cel „zachowanie” swych sił. Wtedy broń nie stępuje, a korzyści zostaną osiągnięte. Oto strategia planowania ofensywy.

Ogólnie strategia wojskowa jest taka: jeżeli jesteś dziesięć razy silniejszy od nieprzyjaciół, otocz ich. Jeżeli pięć razy — atakuj ich. Jeżeli dwa razy — podziel swoje wojska. Jeżeli twoje siły są równe siłom wroga, możesz związać go walką. Jeżeli jesteś słabszy, możesz go przechytryć. Jeżeli twoje siły nie dorównują jego siłom, unikaj go, albowiem mała armia, która nie jest dość elastyczna w swoich działaniach, zamieni się w armię jeńców silniejszego.

General jest filarem podtrzymującym państwo. Jeżeli jest wszechstronnie utalentowany, państwo będzie silne. Jednak jeżeli w filarze pojawiają się pęknięcia, państwo z pewnością osłabnie.

Są trzy przypadki, w których władca, postępując nierozważnie, stawia armię w trudnej sytuacji:

Nie wie, że Trzy Armie nie powinny atakować i nakazuje atak, lub nie wie, że Trzy Armie nie powinny się wycofywać i zarządza odwrot. Nazywa się to „uwikłaniem armii”.

Nie rozumie spraw wojskowych Trzech Armii i rządzi nimi jak administracją cywilną. Tym samym wprowadza dezorientację wśród oficerów.

Nie rozumie taktycznej równowagi siły Trzech Armii, a podejmuje się dowodzenia nią. Tym samym sieje nieufność wśród oficerów.

A gdy w Trzech Armjach panuje dezorientacja i nieufność, zwiększa się niebezpieczeństwo, że wykorzystają to panowie feudalni. Mówi się wówczas, że „zdezorganizowana armia przybliży wroga ku zwycięstwu”.

Oto pięć przesłanek zwycięstwa:

Kto wie, kiedy może walczyć, a kiedy nie może, odniesie zwycięstwo.

Kto wie, jak zaprząć do walki duże i małe oddziały, odniesie zwycięstwo.

Ten, kogo wyżsi i niżsi rangą żołnierze mają te same pragnienia, odniesie zwycięstwo.

Ten, kto jest w pełni przygotowany i czeka na nieprzygotowanych, odniesie zwycięstwo.

Ten władca, który ma zdolnego generała i nie wchodzi mu w drogę, odniesie zwycięstwo.

Znajomość tych pięciu przesłanek stanowi Drogę (Tao) do zwycięstwa.

Zatem zostało powiedziane, że kto zna wroga i zna siebie, nie będzie zagrożony choćby i w stu starciach. Kto nie zna wroga, ale zna siebie, czasem odniesie zwycięstwo, a innym razem zostanie pokonany. Kto nie zna ani wroga, ani siebie, nieuchronnie ponosi klęskę w każdej walce.

KOMENTARZ

Zwięzłe przedstawienie poglądu na ofensywę wojskową zawarte w pierwszych wersach tego rozdziału współbrzmi z założeniem Sun Tzu, głoszącym że zwycięstwo należy odnosić przy jak najmniejszych kosztach w ludziach i materiałach. A zatem ideałem byłoby pokonanie wroga bez walki, jedynie udaremniając jego plany, niwecząc przygotowania i burząc sojusze, ponieważ tak odniesione zwycięstwa pozwalają uchronić państwo od szkód i jednocześnie znacznie wzmocnić jego siłę oraz wielkość. Jeżeli jednak walka staje się koniecznością, bystry dowódca będzie starał się podbić wroga przy minimalnych stratach po obu stronach, unikając przedłużających się konfliktów i niepotrzebnych bitew. (Chociaż nie znamy faktycznych motywów propagowania takiego sposobu pokonywania wroga, by nie poniósł on strat, to

prawdopodobnie wynikało ono z połączenia humanitaryzmu z oświeconym działaniem dla własnej korzyści — w tym z minimalizowania strat, które uczyniłyby państwo łatwą zdobyczą dla innych wrogów — aby zyskać jak najwięcej na zagrabionych dobrach materialnych. Poza tym w okresie Wiosen i Jesieni nadal panował, przynajmniej oficjalnie, zwyczaj podejmowania wojen w ściśle określonych celach i — w miarę możliwości — oszczędzania wroga, choćby po to, aby w minimalnym stopniu wypełniać czarę goryczy, zmniejszając tym samym bieżący opór, jak i prawdopodobieństwo odwetu w przyszłości).

Przekonanie wyrażone w pierwszym akapicie drugiej części należy do najsłynniejszych w chińskiej myśli politycznej i wojskowej, jest znamienne w dziejach niemalże całego Orientu i często cytowane w bardzo wielu kontekstach po dziś dzień. Taktyczna koncepcja niweczenia planów, a nie unicestwiania rzeczywistych sił wroga, we współczesnym świecie znajduje zastosowanie w licznych sferach życia, podobnie jak idea osłabiania przeciwnika przez burzenie jego przymierzy. Jednak pogląd Sun Tzu, że „najgorsze jest szturmowanie ufortyfikowanych miast”, wprowadziło wiele zamieszania, ponieważ zarówno historycy, jak i współcześni teoretycy wojskowi powołują się na ten cytat, traktując go jako przestrożę przed działaniami wojennymi prowadzonymi w mieście. W rzeczywistości Sun Tzu po prostu przestrzegał przed kosztami szturmowania miast; operację taką powinno się podejmować jedynie w ostateczności, ponieważ przedłużające się oblężenie nie tylko powoduje zdziesiątkowanie sił atakującego — w czasach Sun Tzu obrońcy mieli zdecydowaną przewagę — ale także armii wroga. Lepszym wyjściem jest wywabienie wroga z miejsca, w którym się bezpiecznie schronił, by zaatakować wtedy, gdy obnaży swe siły i stanie się na atak bardziej podatny. Właśnie taką taktykę zastosował Sun Pin w dwóch sławnych bitwach pod Kuei-ling i Ma-ling. (Chociaż niewiele z zasad i koncepcji Sun Tzu straciło na aktualności, w okresie Walczących Królestw eskalacja wojen, przy równoczesnym rozkwicie gospodarczym i rosnącej liczbie ludności, znacznie zmieniła priorytety działań ofensywnych, tak że miasta często stawały się celami ataków, czego potwierdzenie znajdujemy w rozdziale *Metod wojskowych* zatytułowanym „Miasta męskie i żeńskie”).

W trzecim akapicie zostały zawarte sugestie odnośnie do taktyk dopasowanych do różnych stosunków sił. Bardziej interesujący jest sprzeciw Sun Tzu przeciwko ingerencji władcy w sprawy armii zaangażowanej w kampanię wojenną. Wymienia trzy możliwe sytuacje, które nie tylko wyraźnie potwierdzają przekonanie, że władcy i administracji cywilnej nie wolno mieszać się do wojny, bo związane z nią funkcje powinni pełnić wojskowi, ale ponadto stanowią ważny dowód tego, że we wspomnianym okresie zdarzyły się porażki wojenne tym właśnie spowodowane (półtora wieku później Sun Pin również uznał za stosowne poruszyć ten temat w „Cnotach dowódcy”). Mimo że w Chinach dość wcześnie rozwinięto szybki system porozumiewania się poprzez wieże sygnalizacyjne, to jednak trzeba pamiętać, że była to epoka utrudnionej komunikacji i władca słabiej orientował się w przebiegu wojny niż w wiekach późniejszych, w tym także w wieku XX, gdy władze cywilne uczestniczyły na równych prawach w działaniach wojskowych — do tego stopnia, że wyznaczają konkretne cele ataków bombowych.

Tak czy inaczej, u źródeł tych kontrowersji leży spór pomiędzy cywilami i wojskowymi na temat tego, kto posiada najwyższą władzę i do jakich celów ta władza powinna być wykorzystywana. Nie jest to tylko prosty spór między politykami a wojskowymi, lecz przyczynek do szerszej dyskusji na temat wszystkich aspektów cywilizacji, priorytetów kulturowych, systemu wartości i celów. Chociaż Chiny zachowywały ciągłość kulturową przez prawie trzy tysiąclecia, były wielokrotnie dzielone i różnicowane politycznie, często z powodu nicudolności apatycznych władz, które przeceniały sprawy cywilne, a nie doceniały spraw wojskowych. Historia Chin, podobnie jak bardzo zróżnicowana historia Zachodu, może nas nauczyć jeszcze wielu rzeczy.

Ostatni, bardzo słynny akapit należy rozumieć nie tylko jako zapewnienie, że stosowanie wywiadu wojskowego jest konieczne i niezwykle istotne (o czym była już mowa w pierwszym rozdziale i co zostanie jeszcze wspomniane w rozdziale pod tytułem „Zatrudnianie szpiegów”), ale również jako przytyk wobec tych, którzy — zaślepieni zewnętrznym zagrożeniem i nastawieni na zdobywanie tajnych informacji — nie dokonali oceny własnych możliwości. Na polu bitwy — rozumianym

zarówno w sensie dosłownym, jak i przenośnym — nieznanomość swoich słabych i mocnych stron prowadzi do zastosowania nieodpowiednich strategii i w efekcie do bolesnej klęski, co pokazał choćby konflikt Stanów Zjednoczonych z Wietnamem.

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA
Helion

Sztuka wojny Sun Tzu i **Metody wojskowe** Sun Pina to kanon literatury militarystycznej. Liczące około 2500 lat traktaty zadziwiają swoją ponadczasowością i walorami poznawczymi. Z każdego odtworzonego i przetłumaczonego przez współczesnych badaczy zdania bije ogromna wiedza mająca zastosowanie nie tylko na prawdziwym polu bitwy, ale także w wielu innych sferach życia — w walce o rynek toczącej między przedsiębiorstwami, w motywowaniu ludzi do wydajniejszej pracy czy w rozwiązywaniu osobistych problemów. To wszystko dzięki dualnemu charakterowi rad udzielanych przez tych dwóch wielkich strategów — dosłownemu i metaforycznemu. Dlatego współcześni czytelnicy nie muszą znać historii starożytnej chińskiej wojskowości, aby skorzystać z potencjału, jaki kryją w sobie myśli dwóch wielkich przedstawicieli rodziny Sun.

Dzięki temu poprawionemu i poszerzonemu o elementy dodatkowe wydaniu każdy może odświeżyć swoją znajomość **Sztuki wojny**, a także zagłębić się bardziej w kulturę Państwa Środka poprzez lekturę 36 forteli. Nie są one sformalizowanym dziełem, lecz stanowią swoisty zbiór powiedzeń wywodzących się z myśli politycznej i militarystycznej lub z nią powiązanych. Funkcjonujące współcześnie jako wyrażenia idiomatyczne są dowodem na przetrwanie tej myśli do czasów obecnych. Ich znaczenie jest równie istotne jak kiedyś, a Chińczycy często posługują się nimi w celu opisanie różnych podstępów, wybiegów i zmyłek. To prawdziwa gratka zarówno dla koneserów, jak i dla osób, które pierwszy raz sięgną po **Sztukę wojny**.

onepress

Księgarnia internetowa:
<http://onepress.pl>

HELION SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
onepress@onepress.pl

książki*klasy*business

ebook dostępny na:

ebookpoint

ISBN 978-83-289-0270-1

9 788328 902701

Cena: 44,90 zł